

Voorwoord Thom de Graaf

Eind 1941 raakte het Koninkrijk der Nederlanden in oorlog met Japan. Enkele maanden later volgde de bezetting van het toenmalige Nederlands-Indië. Militairen van het KNIL werden tijdens de strijd gedood of krijgsgevangen gemaakt. Velen van hen werden in erbarmelijke omstandigheden gedwongen tewerkgesteld en bezwaken alsnog. Dat overkwam ook grote aantallen Indonesische dwangarbeiders. Talloze burgers, mannen, vrouwen en kinderen werden in kampen geïnterneerd waar de leefomstandigheden met de dag slechter werden, met veel doden als gevolg. Anderen, die buiten de kampen bleven, verging het vaak niet veel beter. Alle bevolkingsgroepen in het voormalige Nederlands-Indië, waaronder ook Chinezen en Molukkers, hebben onder de Japanse bezetting geleden.

Op 15 augustus 1945 capituleerde Japan en kwam er een einde aan de Tweede Wereldoorlog. De capitulatie betekende nog geen echte vrijheid. De chaotische periode daarna in een machtsvacuüm met geweld en rechteloosheid vormde opnieuw een boze droom na de nachtmerrie van de oorlog.

De Nationale Herdenking bij het Indisch Monument in Den Haag heeft voor velen een bijzondere betekenis. Niet alleen voor degenen die zelf een herinnering hebben aan de oorlogsjaren, maar ook voor hun kinderen en kleinkinderen. Juist de jongere generaties willen wij bij de herdenking betrekken. Hier op het veld en thuis. Daarom wordt de herdenking voor het eerst niet 's middags gehouden maar in de vroege avond.

Dankzij de live televisieregistratie door de NOS op prime time kunnen veel meer mensen dan voorheen de herdenking meemaken. Voor een duurzame nationale gebeurtenis die de herdenking moet zijn, is dit van cruciaal belang.

Graag wil ik allen bedanken die aan de organisatie van vandaag hebben bijgedragen. Ik wens u namens het bestuur van de Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 een mooie en waardige herdenking.

Thom de Graaf
Voorzitter
Nationale Herdenking 15 augustus 1945

Programma | Indisch Monument

- Bloemlegging bij het monument door bezoekers van de eerste generatie
- Intreden van het vaandel Regiment Van Heutsz
- Aankomst minister-president met de Indische kransleggers
- Eerbewijs vaandelwacht en uitvoering van de parademars *De Jonge Prins van Friesland* door het Orkest Koninklijke Luchtmacht
- Welkomstwoord door Thom de Graaf (start live registratie NOS)
- Luiden Indische klok
- Introductieprogramma Nationale Herdenking 2022. De herdenking start met korte bijdragen van onder meer Thea Meulders en een bewerking van een gedicht van Wim Kan, voorgedragen door Mark Rietman
- Voordracht door Beau Schneider
- *Indisch Onze Vader* door Elize begeleid door het Orkest Koninklijke Luchtmacht
- Kranslegging door de minister-president en de staatssecretaris van VWS
- Kranslegging door de ambassadeur van Indonesië
- Melati-kranslegging door drie generaties van de Indische gemeenschap
- Kranslegging voor alle burgerslachtoffers en militaire slachtoffers
- Luiden van de Indische klok | Taptoe | 1 minuut stilte | Eerste couplet *Wilhelmus*
- Gedicht door Wieteke van Dort
- *The Captives' Hymn* door het Orkest Koninklijke Luchtmacht
- Kransleggingen door autoriteiten
- Voordracht door VCL-leerling Flo Huijsmans
- Kransleggingen door autoriteiten
- *Blue Bayou* door Jessica Manuputty, Jimmy Tielman en Nick Croes
- Minister-president en voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal openen het defilé

Programma | Indisch Monument

Thom de Graaf | Thom de Graaf is voorzitter van de Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945. Zijn ouders verbleven van 1937 tot 1946 in Nederlands-Indië. De oorlogstijd heeft het ouderlijk gezin De Graaf in sterke mate gekleurd.

Beau Schneider | Beau Schneider (1988) is een van de twee zonen van de op 23 mei overleden acteur Eric Schneider. Eric Schneider werd geboren in Nederlands-Indië. Als 7-jarige jongen zag hij hoe de Japanners in 1942 Java binnenvielen. Zijn vader werd meegenomen en moest dwangarbeid verrichten aan de beruchte Birma-spoorlijn. Samen met zijn moeder en broertjes bracht de kleine Eric de oorlog door in de Japanse interneringskampen Tjihapit en Adek.

In 2015 hield Eric Schneider samen met zijn zoon Beau een voordracht bij het Indisch Monument.

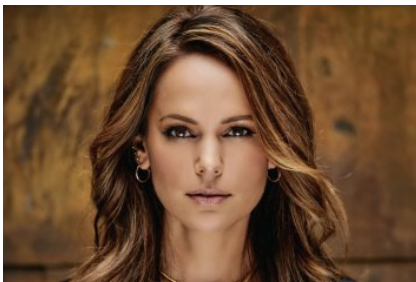

Wieteke van Dort | Wieteke van Dort (1943) werd geboren in Soerabaja. Zij werd vooral bekend door haar creatie van de Indische Tante Lien, waarmee ze komend seizoen weer in het theater is te zien. Het gedicht dat zij vandaag voordraagt, schreef Willem Wilmink speciaal voor haar.

Flo Huijsmans | Flo Huijsmans (2005) is leerling van het VCL. Haar grootvader legde in de oorlog als kleine jongen met zijn moeder en zusje grote afstanden te voet af op Java, voortdurend onderweg van het ene naar het andere overvolle kamp. Flo is op haar school op basis van een presentatie uitgekozen om dit jaar als jonge spreker een voordracht bij de herdenking te mogen houden.

Thea Meulders | Thea Meulders (1939) werd geboren als dochter van een KNIL-officier. Zij zet zich al jarenlang in als gastdocent van de Stichting Gastdocenten WOII. Op scholen vertelt ze over haar ervaringen als kampkind tijdens de Japanse bezetting.

Programma | Indisch Monument

Elize (Elise van der Horst) | Elise van der Horst (1982) heeft een Indische moeder en een Indische grootmoeder. Ze treedt zowel solo op als met de band Hot Town en de zanggroep Divas of the World. Tijdens de herdenking zingt ze het Indisch Onze Vader, begeleid door het Orkest Koninklijke Luchtmacht.

Angelique Jansen | De voice-over tijdens de plechtigheid is van Angelique Jansen.

Jessica Manuputty | Na haar afstuderen aan het Utrechts conservatorium maakte Jessica Manuputty naam als zangeres van jazz-, soul- en popmuziek. Na haar eerste soloplaat TOMA! met *lagu-lagu* (traditionele Molukse liedjes) wordt de opvolger daarvan dit jaar verwacht.

Nick Croes | Jessica wordt begeleid door Nick Croes op gitaar.

Jimmy Tielman | Jimmy Tielman (1992) is kleinzoon van Reggy Tielman, gitarist van de legendarische Tielman Brothers. Ook Jimmy zelf is al meer dan tien jaar singer-songwriter en treedt daarmee in de voetsporen van zijn muzikale familie.

Flypast | Anders dan voorgaande jaren is er dit jaar geen flypast. De toestellen die eerder werden ingezet, voldoen op dit moment niet aan de condities die vereist zijn om te mogen vliegen.

Wim Kan | Wim Kan was een Nederlands cabaretier (1911-1983). In 1942 werd hij krijgsgevangen gemaakt en werd hij tewerkgesteld aan de Birmaspoorweg. Toen de Japanse keizer Hirohito in 1971 Nederland bezocht, schreef Wim Kan het protestlied *Er leven haast geen mensen meer die het kunnen navertellen*. Het gedicht dat Mark Rietman voordraagt is hierop gebaseerd.

Orkest Koninklijke Luchtmacht | De leden van het Orkest Koninklijke Luchtmacht zijn allen geschoold aan het conservatorium, deels met een klassieke achtergrond, deels uit de pop- en jazzmuziek. Vandaag is adjudant Remco van Viersen gastdirigent. Het signaal taptoe wordt gespeeld door adjudant John Bessems.

Mark Rietman | Mark Rietman (1960) is lid van het vaste ensemble van Het Nationale Theater en speelde daarnaast in vele films en televisieseries. Hij is te zien in *De eeuw van mijn moeder* van Eric de Vroedt, een indrukwekkend familieverhaal over de migratie van Nederlands-Indië naar Nederland. Daarin speelt hij de Nederlandse stiefvader van de Indische hoofdpersoon Winnie, een rol van Esther Scheldwacht.

Vaandelwacht | Het Regiment Van Heutsz is een operationeel onderdeel van de Nederlandse krijgsmacht en is onder meer ingezet in Korea, Irak en Afghanistan. Het regiment is opgericht in 1950 en heeft toen de tradities overgenomen van het voormalige Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL). Aan het vaandel van het regiment is daarom de Militaire Willemsorde van het KNIL verbonden.

Jongens bij de vlag | Jordi de Bruijn is korporaal der eerste klasse en chauffeur TACP (Tactical Air Control Party) bij de Bravo compagnie Regiment Van Heutsz. Dave Logmans (2003) is lid van het Zeekadetkorps Rotterdam. Op dit moment is hij kwartiermeester.

Kransleggers | Indisch Monument

Krans 1 | De eerste krans wordt gelegd namens de Rijksministerraad van het Koninkrijk der Nederlanden door de minister-president en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Krans 2 | De tweede krans wordt gelegd door de heer Mayerfas, ambassadeur van de Republiek Indonesië. De moeder van ambassadeur Mayerfas heeft haar kinderen vaak voorgehouden hoe verschrikkelijk zwaar de Japanse

bezetting was voor haar als kind en haar ouderlijk gezin.

Krans 3 | Melati-kranslegging door drie generaties. Deze speciale krans is gemaakt uit honderden handgemaakte Melati's door evenzoveel betrokkenen uit de gemeenschap.

Peggy Hoefsloot-van Middelkoop (1947), zoon Paul Hoefsloot (1965) en kleindochter Femke Hoefsloot (1999) leggen de driegeneratiekrans. Peggy's vader Ruud werd in 1942 door de Kempetai opgepakt. Hij heeft tot 1945 in Soerabaja gevangen gezeten en werd in die periode zwaar gemarteld. Na de oorlog was de ellende niet voorbij. Peggy's vader werd opnieuw gevangen genomen, ditmaal door de Indonesiërs.

In januari 1953 komt het gezin met de Sibayak naar Nederland. Via verschillende pensions in Lochem, Leersum, Driebergen-Rijsenburg, krijgt het gezin uiteindelijk een kleine flat in Rhenen toegewezen. Vader Ruud overlijdt op te jonge leeftijd (52) aan de gevolgen van lichamelijk en psychisch lijden.

Kransleggers | Indisch Monument

Krans 4 | Wordt gelegd voor alle burgerslachtoffers en militaire slachtoffers.

Burgerslachtoffers | Rocky Tuhuteru (1959) is geboren in het Molukse woonoord IJsseloord bij Capelle aan den IJssel. Zijn beide grootvaders hebben in het KNIL gediend. Hij is directeur van stichting Pelita, die zich inzet voor passende zorg en welzijn t.b.v. Indische Nederlanders, Molukkers en Papua's in Nederland. Stichting Pelita bestaat dit jaar 75 jaar en is ooit begonnen als organisatie

die zich na de oorlog ontfermde over weduwen en wezen. Rocky Tuhuteru legt de krans ter nagedachtenis aan de burgeroorlogsslachtoffers en als eerbetoon aan de oorlogsgeneratie.

Militaire slachtoffers | Bonny Lelieveld-van der Zee (1962) is dochter van een Indische vader en een half-Chinese moeder. Haar vader verloor in de oorlog zijn broer en oom. Twee ooms waren tewerkgesteld als KNIL-militair aan de Birma-spoorweg en hebben de oorlog overleefd.

Krans 5 | Namens de Staten-Generaal door de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

Krans 6 t/m 9 | Namens de regeringen van Australië, het Verenigd Koninkrijk, Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten van Amerika.

Krans 10 | Namens de gehele Krijgsmacht door de Plaatsvervangend Commandant der Strijdkrachten en Operationeel Commandanten.

Krans 11 t/m 13 | Deze kransen worden gelegd namens de Provincie Zuid-Holland, de Gemeente Den Haag, de Oorlogsgravenstichting, het Vrijzinnig-Christelijk Lyceum en Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945.

Liedteksten en gedichten | Indisch Monument

Er leven niet veel mensen meer (naar Wim Kan) Gedicht door Mark Rietman

Er leven niet veel mensen meer
die het hebben meegemaakt
Geen mensen meer die zagen
hoe hun naasten werden afgemaakt
Die van de honger en de slaag
nog kunnen spreken hier vandaag
Bij wie die beelden hen nog iedere nacht
bezoeken, komen kwellen
*Er leven niet veel mensen meer
die het nog na kunnen vertellen*

De binnenkampers, buitenkampers
en ook de veteraan
Die verder moesten, werken moesten,
aan een nieuw en koud bestaan

Vaak begroeven ze hun pijn
Ver van hoe het eens zou zijn
Het leed dat hen een leven lang
toch is blijven vergezellen
*Er leven niet veel mensen meer
die het nog na kunnen vertellen*

En nu die generatie moe en oud
het aardse leven los gaat laten
Nu pas zijn we toch tenslotte
echt met elkaar gaan praten
En toen het eindelijk ging stromen
bleven de verhalen komen
Het waren onze kinderen,
vaak, die vragen gingen stellen
*Er leven haast geen mensen meer
die het nog na kunnen vertellen*

Dus vertel ons alsjeblieft,
ook al zijn er haast geen woorden

Vertel ons van het leven daar
voordat ze kwamen moorden
Vertel ons van familie en van liefde
... ook van leed

En tenslotte van dat monster, toen, daar
dat ‘de oorlog’ heet
Van de doden
En de honger
En de angsten

En de zieken
En de cellen
*Dan zullen wij
Ja dat beloven we*

Het verhaal blijven vertellen

Indisch Onze Vader Elize

Onze Vader die in de hemel zijt
Geheiligd word’ Uw Naam
Onze Vader die in de hemel zijt
laat komen uw Rijk

Uw wil geschiede op aard’
als in de hemel
Geef ons heden ons dagelijks brood
En vergeef ons onze schulden

Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren
En leid ons niet in bekoring
Maar verlos ons van het kwade
Amen

Is het dan niet waar? Gedicht door Wieteke van Dort Tekst | Willem Wilmink

Is het dan niet waar?

Als je weer eens hebt gedacht
Aan de Gordel van Smaragd
Hou die zachtheid dan maar voor je zelf
alleen
Niemand vindt het interessant
Er ontstaat een glazen wand
Tussen jou en al die mensen om je heen

Is het dan niet waar?
Dat ik daar heb liefgehad
En ook gevangen zat en werd bevrijd?
Alles is waar. Sawa’s en tropenzon
En ik wou dat ik vergeten kon
Na al die tijd

Alle liefde, alle leed,
doe maar of je het niet meer weet
Pretendeer dat je de Oost
Nooit hebt gekend
Doe maar of het een drogbeeld was
Dat kon breken als een glas
Zeg maar dat je eindelijk
Weer wakker bent

Is het dan niet waar?
Dat ik daar heb liefgehad
En ook gevangen zat en werd bevrijd?
Alles is waar. Sawa’s en tropenzon
En ik wou dat ik vergeten kon
Na al die tijd

Liedteksten en gedichten | Indisch Monument

Wilhelmus

Couplet 1

Wilhelmus van Nassouwe
ben ik van Duitsen bloed
Den vaderland getrouwe
blijf ik tot in den dood
Een Prinse van Oranje
ben ik vrij onverveerd
Den Koning van Hispanje
heb ik altijd geëerd

Blue Bayou

Jessica Manuputty, Jimmy
Tielman en Nick Croes

I feel so bad I got a worried mind
I'm so lonesome all the time
Since I left my baby behind
On Blue Bayou

Saving nickles, saving dimes
Working till the sun don't shine
Looking forward to happier times
On Blue Bayou

I'm going back someday
Come what may
To Blue Bayou
Where the folks are fine
And the world is mine
On Blue Bayou

Where those fishing boats
With their sails afloat
If I could only see
That familiar sunrise
Through sleepy eyes
How happy I'd be

Gonna see my baby again
Gonna be with some of my friends

Maybe I'll feel better again
On Blue Bayou

Oh that boy of mine
This hurting inside
Well I'll never be blue
My dreams come true
On Blue Bayou

By my side
The silver moon
And the evening tide
Oh some sweet day
Gonna take away

This hurting inside
Well I'll never be blue
My dreams come true
On Blue Bayou

Activiteiten in aanloop naar 15 augustus 2022

1 minuut stilstaan | Op 15 augustus zelf zijn we 1 minuut echt stil, maar rond 15 augustus willen we juist zoveel mogelijk mensen aanspreken met onze verhalen. Tot 15 augustus deelden wij op sociale media een reeks verhalen die je binnen 1 minuut kunt lezen of kunt bekijken. Tientallen mensen hebben 1 minuut stilgestaan door hun verhaal te delen, uit te leggen, muziek te maken, te koken of te dansen.

Melati-krans | In heel Nederland zijn dit jaar opnieuw vilten Melati's gemaakt. Van deze vilten Melati's is door beeldend kunstenaar Willemien Nijman de krans ontworpen en samengesteld die op 15 augustus door de drie generaties wordt gelegd.

Spekkoekwedstrijd | Bij elke spekkoek hoort een verhaal. Over die lieve tante of oma. Over het geheime familie recept. Wij organiseerden een wedstrijd: Heel (Indisch) Holland bakt. Wie kan de spekkoek bakken met het meest bijzondere verhaal? Zaterdag 25 juni was bij *Moesson* in Den Haag de finale. Chef-kok Agus Hermawan van Ron Gastrobar Indonesia en Marc Tierolf van *Het Indische Kookschrift van Oma Miet* vormden de jury en proefden de lekkerste spekkoeken. Lees de mooie en ontroerende verhalen terug op onze website.

Batik | Batik is sinds 2009 UNESCO immaterieel werelderfgoed. Batik is meer dan een techniek.

De motieven en kleuren hebben betekenis, hiermee kan zowel de maker als de drager boodschappen uitdragen. In aanloop naar 15 augustus hebben tientallen jongeren onder leiding van Sabine Bolk batiktechnieken gebruikt om familieverhalen te verbeelden.

Sing-a-long | Dit jaar is speciaal voor kinderen het iconische liedje *Terang Bulan* omgezet in een eigentijdse versie. Met een tutorial, tekst en eventueel bladmuziek voor begeleiding. De tutorial is ingezongen door zangeres Shanelle de Lannoy (bekend van The Voice) en ingespeeld door gitarist Frank Goverts. Ook de liedjes uit 2021 (*Manise* en *Nina Bobo*) zijn terug te vinden op onze website.

Activiteiten in aanloop naar 15 augustus 2022

Indische Dialogen | Dit jaar zijn we begonnen met een serie gesprekken tussen jongeren over herdenken en identiteit. Doel is een vierde generatie te stimuleren hun verhaal te delen en actief te betrekken bij de herdenking. Enkele jongeren zijn inmiddels begonnen hun verhaal ook publiekelijk te vertellen. We zullen dit superdiverse netwerk de komende jaren voortzetten en uitbreiden, want deze generatie levert de dragers van de herdenking van de toekomst.

Indischmonument.nl | Niet alleen op 15 augustus herdenken wij onze dierbaren en staan we stil bij onze gedeelde geschiedenis. Via indischmonument.nl is het ook mogelijk het hele jaar door uw herdenkingsgedachte te delen. Op die

manier wordt indischmonument.nl een levend en groeiend monument voor alle Nederlanders. Uw gedachte wordt op indischmonument.nl onderdeel van het verhaal van ons allemaal.

indischmonument.nl

Draag de Melati | De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat inmiddels vele duizenden mensen op 15 augustus dragen. Deel een foto van jezelf met de Melati en gebruik de hashtag [#ikherdenkop15augustus](https://twitter.com/ikherdenkop15augustus) of [#ikherdenk](https://twitter.com/ikherdenk).

Zonnebloemen laten leggen | Voorafgaand aan de herdenking leggen leerlingen van het Vrijzinnig-Christelijk Lyceum en het Zeekadetkorps Rotterdam zonnebloemen bij het Indisch Monument

die zijn besteld door mensen die niet zelf bij de Nationale Herdenking aanwezig kunnen zijn.

Hang de vlag uit | In de algemene vlaginstructie is bepaald dat er op 15 augustus officieel uitgebreid gevlagd wordt vanaf Rijksgebouwen om het formele einde van de Tweede Wereldoorlog te herdenken. Provincies, gemeenten en waterschappen volgen landelijk de formele vlaginstructies om de Nederlandse vlag, zonder wimpel, uit te hangen. Geef ook thuis het goede voorbeeld en hang de vlag uit van zonsopgang tot zonsondergang.

Bestuur

Thom de Graaf

Voorzitter

John Sijmonsbergen

Vicevoorzitter

Nanette van Beukering

Secretaris

Frank Marcus

Coördinator Indisch Monument

Wiete Mesman

Penningmeester

Hélène Oppatja

Programmering

Commissie van Advies

Jet Bussemaker

Paul Doop

Hans Goedkoop

Esther Scheldwacht

Frank van Sprang

Nationale Herdenking 15 augustus 1945

Op 15 augustus 1945 kwam er voor het Koninkrijk der Nederlanden officieel een einde aan de Tweede Wereldoorlog. Op deze dag herdenken we ieder jaar bij het Indisch Monument in Den Haag alle slachtoffers van de oorlog tegen Japan en de Japanse bezetting van voormalig Nederlands-Indië.

15 augustus 1945 is een kantelpunt in de Nederlandse geschiedenis. Het oorlogsgeweld en de grootschalige ontheemding hebben een enorme impact gehad op Nederland. De oorlog in Azië werkt door tot op de dag van vandaag bij vele mensen, families en onze samenleving als geheel.

In Nederland wonen inmiddels ruim twee miljoen mensen met wortels in voormalig Nederlands-Indië. Met allen een eigen (oorlogs-)verhaal. Een brede mix van Nederlanders met onder meer een Indische, Molukse, Papoea, Chinese of Indonesische achtergrond.

Met dank aan

De Nationale Herdenking zou zonder vrijwilligers niet mogelijk zijn. Naast de inzet van vele individuele vrijwilligers, dragen ook het Zeekadetkorps Rotterdam en het Vrijzinnig-Christelijk Lyceum belangrijk bij aan de totstandkoming van de herdenking. De herdenking wordt ondersteund door het personeel van de stafcompagnie van de Luchtmobiele Brigade.

De Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 wordt gesteund door meer dan 60 aangesloten organisaties. Dit aantal blijft ieder jaar toenemen. De Stichting werkt samen met het Nationaal Comité 4 en 5 mei, het ministerie van Defensie en Museum Sophiahof. De Nationale Herdenking op 15 augustus wordt financieel mede mogelijk gemaakt door subsidies van het ministerie van VWS, het Karel Doorman Fonds, Dunea en bijdragen van vele donateurs.

Fotografie | Ilvy Njiokiktjien, William Rutten, Merel Arnoldus, Peter Isaak, Gordon Meuleman, Edwin Vermeulen en Gado Gado Filmproducties.

Voor meer informatie zie 15augustus1945.nl en indischmonument.nl

Voor meer informatie zie 15augustus1945.nl